

פסוקיות שאינן תיאוריות

תרא"ל 1 – ע"א 271 (כל הפסוקיות – פס' לוואי)

1. דוד וולפסון ... הטלית שכל יהודי ... התפילה.
2. ההודעה, שישראלים ... ישראל, שימחה ... המטיילים.
3. תלמידים ... לוויין זעיר תמסוגל ... בחלל.
4. בג"ץ ... העליון תמוסמד ... השלטון.
5. שאלתו ... הוועד מדוע ... החשובה, לא נענתה עדיין.
6. סמוך לקיבוץ גשר ... עתיקים, ששימשו את ... שנים.

תרא"ל 2 – ע"א 271

במשפט מורכב הפסוקית תחומה בתוך הסוגריים.
במשפט איחוי גבולות כל איבר מצוינים בסוגריים.

1. משפט פשוט
המכבייה - נושא, אחת לארבע שנים - ת' אופן (כל כמה זמן)
2. משפט מורכב בעל פס' לוואי (ששלטו... ישראל)
לבריטים – לוואי, אז - ת' זמן
3. משפט מורכב בעל פס' לוואי (שמטרתו ... ישראל)
"ההגנה" - נושא, ארגון - נושא, הגנה - נושא, בארץ ישראל - לוואי
4. משפט פשוט
בתל חי – ת' מקום, קרב היסטורי - נושא
5. משפט איחוי א. פשוט (בשנת... ישראל), ב. פשוט (ועלייה... בתמר)
בשנת תרמ"ב - ת' זמן, מתימן – ת' מקום, "אעלה בתמר" - תמורה
6. משפט איחוי א. פשוט (נר ... גדולה), ב. פשוט (אבל חשכה... קטן)
נר קטן - נושא, חשכה גדולה - מושא, נר קטן - מושא
7. משפט איחוי א. פשוט (את התקווה ... אימבר), ב. פשוט (אולם קודם ... תקוותנו)
ההמנון של מדינת ישראל – תמורה, השיר - נושא
8. משפט פשוט
ספרה האחרון - נושא, ראה אור - נושא מורחב
9. משפט מורכב בעל פסוקית לוואי (שהיו שרויים ... מולדתם)
שרויים – נושא, בארץ מולדתם – ת' מקום, לאחר הכרזת המדינה – ת' זמן
10. משפט מורכב בעל פסוקית לוואי (שחל שבעה שבועות לאחר חג הפסח)
חג השבועות - נושא, לאחר חג הפסח – ת' זמן

11. משפט איחוי א. פשוט (עכשיו... מוריקות), ב. פשוט (והן... פרחים) סביב - לוואי, מוריקות - נשוא, בשלל גוני פרחים - ת' אופן
12. משפט מורכב בעל פסוקית לוואי (שתושבי... מהטבע) מתנה - נשוא, מהטבע - מושא
13. משפט פשוט תאפשר - נשוא, של בעיות מעיים - לוואי
14. משפט מורכב בעל פסוקית לוואי (מדוע... לארץ) פסוקית הלוואי בעלת נושא סתמי אשתו... כהן - תמורה, מדוע - ת' סיבה, אין - אוגד, מעלים - נושא סתמי + נשוא, אין - נשוא, מענה - נושא
15. משפט איחוי א. פשוט (גזעו... עצומה), ב. פשוט (וענפיו... שורשים) כמו חבית עצומה - ת' אופן

תרגיל 3 - צמ' 272 הארות

חלק א

- ייתכנו אפשרויות אחדות של המרה. אנו מציעות בדרך כלל אפשרות אחת בלבד.
1. במקסיקו נמצא לוח אבן שסימנים של כתב יד קדום היו עליו.
 2. מגדל הפיקוח הממוקם בשדה התעופה, אחראי למתרחש בשדה עצמו ומעליו.
 - או: מגדל הפיקוח, האחראי למתרחש בשדה עצמו ומעליו, ממוקם בשדה התעופה.
 3. ההלכה היא חוקים שהאדם היהודי מצווה לקיימם במהלך כל חייו.
 4. הסלע האדום שימש במשך שנים יעד משיכה לצעירים רבים שראו אתגר בהגעה לפטרה שבירדן.
 5. בעדלאידע הראשונה לאחר קום המדינה שהתקיימה בתל אביב בשנת 1955, צעדו כ-400 אלף בני נוער בתחפושות ססגוניות.

חלק ב

1. א. שניהם משפטים מורכבים בעלי פסוקית לוואי.
ב. משפט איחוי: איבר א - בשנים האחרונות... למערב איבר ב - ואלה... בעולם
- ג. הסינים מכירים בתרומתו הבריאותית של התה הירוק כבר אלפי שנים ונוהגים לסיים כל ארוחה בספל תה ירוק.
- ד. I. העובדה היא שהסינים מכירים בתרומתו הבריאותית של התה הירוק כבר אלפי שנים.
II. 1. מחלות מערביות כמו סוכרת והשמנה הן נדירות בסין.
2. עובדה זו תומכת בתרומתו הבריאותית של התה הירוק.
או: עובדה זו תומכת לבריאות של התה הירוק.
או: עובדה זו תומכת בתרומתו של התה הירוק לבריאות.

1. א. משפט מורכב: עיקרי - נוסע תבע את חברת התעופה. **פסי' לוואי – שהורד ממטוס**
 ב. ממטוס – תיאור (מקום), חברת התעופה - מושא
 ג. (1) נוסע הורד ממטוס.
 (2) הוא תבע את חברת התעופה.
 ד. לאחר שנוסע הורד ממטוס, הוא תבע את חברת התעופה. פסי' זמן משום שהנוסע הורד ממטוס, הוא תבע את חברת התעופה. פסי' סיבה
2. א. (1) משפט מורכב: עיקרי – לאחרונה... מתקדמת, **פסי' לוואי – המאפשרת... האינסולין**
 (2) משפט איחוי: איבר א - חוק... 1994, איבר ב – /הוא... במדינה.
 ב. (1) לאחרונה – תיאור (זמן), ברמת האינסולין – לוואי,
 (2) טיפול – מושא, במדינה - לוואי
 ג. לאחרונה הושקה בישראל משאבת אינסולין מתקדמת, /היא מאפשרת לחולי סוכרת שליטה מלאה ברמת האינסולין.
 ד. חוק בריאות ממלכתי, **המבטיח טיפול רפואי הולם לכל אזרח במדינה**, נחקק בכנסת בשנת 1994.
או: חוק בריאות ממלכתי **שנחקק בכנסת בשנת 1994**, מבטיח טיפול רפואי הולם לכל אזרח במדינה.
3. א. **המעורבים בהתפתחות הסרטן – פסוקית לוואי**
 ב. (1) פרופ' בת-שבע כרם עובדת במחלקה לגנטיקה באוניברסיטה העברית.
 (2) פרופ' כרם היא כלת פרס א.מ.ת בגנטיקה.
 (3) יש / קיים מנגנון מולקולרי חשוב.
 (4) מנגנון זה מעורב בהתפתחות הסרטן.
 (5) פרופ' בת-שבע כרם הצליחה לפענח את המנגנון הזה.
או: את המנגנון הזה הצליחה לפענח פרופ' בת-שבע כרם.
4. א. משפט מורכב: עיקרי – אברהם... ישראל, **פסי' לוואי – שפעל... ישראל**.
 ב. הארגון – מושא, לוחמי חירות ישראל – תמורה, בארץ ישאל – לוואי
 ג. תפקידו הרטורי-פרגמטי הוא להרחיב את המידע / להוסיף מידע-רקע על השם שבא לפניו.
 ד. אברהם שטרן "יאיר" הקים את **הארגון המחתרתי לח"י, לוחמי חירות ישראל**, לשם פעולה נגד המנדט הבריטי **בארץ ישראל**.

1. מגילות ים המלח מכונות גם "מגילות מדבר יהודה", "המגילות הגנוזות" ו"מגילות קומראן". אלו הן מגילות שהתגלו במערות קומראן שבמדבר יהודה ובאתרים נוספים באזור בין השנים 1947-1956. גילוי המגילות נחשב לאחד הממצאים הארכיאולוגיים החשובים בארץ ישראל. למגילות חשיבות היסטורית ודתית רבה. (ויקיפדיה)

2. השכתוב – טקסט רציף

המגילות הגנוזות נחשבות לגילוי הארכיאולוגי החשוב ביותר במאה ה-20. הן התגלו ב-1947 על ידי שני רועים בדואים, שרדפו אחרי עז סוררת לתוך מערה במדבר יהודה. במערה הזו נמצאו כדי חרס, ובהם כ-900 טקסטים הכוללים את מרבית ספרי המקרא וכמה ספרים חיצוניים מתקופת בית שני, שרובם לא היו מוכרים עד אז. אבל מאז התגלו המגילות, זכו רק מעטים להביט בתמונות של המגילות בנות האלפיים. לא עוד. במהלך מבצע מיוחד צולמו המגילות בטכנולוגיה חדשנית, והן יועלו לגוגל ויוצגו בפני הקהל הרחב בעולם כולו. לדברי פנינה שור, עובדת ברשות העתיקות, הטכנולוגיה החדשנית הופכת את המגילות לבהירות ומובנות לקריאה כמעט בשלמותן.

שכתוב לטקסט לכיד (הצעה בלבד) + הסברים

המגילות הגנוזות נחשבות לגילוי הארכיאולוגי החשוב ביותר במאה ה-20. **הן** (שימוש במאזכר. אין סיבה לחזור על הנושא - המגילות) התגלו ב-1947 על ידי שני רועים בדואים, **e** (אין סיבה לחזור על המושא - רועים, יש להשתמש במילת השעבוד "ש" וליצור פסוקית לוואי) רדפו אחרי עז סוררת לתוך מערה במדבר יהודה. במערה הזו נמצאו כדי חרס, **אפהט** (אין צורך לחזור על המושא. אפשר להוסיף מילת קישור ומאזכר וליצור משפט מחובר) כ-900 טקסטים הכוללים את מרבית ספרי המקרא **לכמה** ספרים חיצוניים מתקופת בית שני, (מאחר שהצירוף "ספרים חיצוניים" משמש גם הוא כמושא לפועל "כוללים", אפשר לצרפו לאחר "ספרי המקרא" וליצור מושא כולל) **e** (כדי ליצור לכידות רצוי להוסיף את מילת השעבוד "ש" וליצור פסוקית לוואי) רובם לא היו מוכרים עד אז. אבל מאז התגלו המגילות, זכו רק מעטים להביט בתמונות של המגילות בנות האלפיים. לא עוד. במהלך מבצע מיוחד צולמו המגילות בטכנולוגיה חדשנית, **און** (אין צורך לחזור על הנושא. אפשר להוסיף מילת קישור ומאזכר וליצור משפט מחובר) יועלו לגוגל ויוצגו בפני הקהל הרחב בעולם כולו. **לדברי פנינה שור, עובדת ברשות העתיקות,** (יש להפוך את המשפט המעיד על עיסוקה של פנינה שור להסגר+תמורה) הטכנולוגיה החדשנית הופכת את המגילות לבהירות ומובנות (אין צורך במשפט נפרד. יש לצרף את "מובנות" למשפט הקודם וליצור חלק כולל - נושא מורחב) לקריאה כמעט בשלמותן.

חלק א

1. מחקר ... מגלה כי יכולת ... שנה. פס' מושא
2. חוקרי ... טוענים, כי לא הוכח ... ההיסטוריה. פס' מושא
3. חוקרים שידרו... ובחנו אם קיימים ... באנטרקטיקה. פס' מושא
4. תוצאות ... הראו, ששיחה ... קשישים. פס' מושא
5. המדריך ... חניכיו לאן הלכו ... הקבוצתית. פס' מושא
6. הצופים ... התבוננו בכל מה שהתרחש על הבמה. פס' מושא
7. בערוב ימיו ... צ'רלי צ'פלין, בפרס ... מיוחד על כל מה שתרם ... חייו. פס' מושא או פס' לוואי

חלק ב - עמוד 276 במשפט מורכב הפסוקית תחומה בתוך הסוגריים.

1. **משפט מורכב בעל פסוקית לוואי** (שנערכה על ידי העיתון)
צילומים - לוואי, צילמו - נושא, תמונות מאפיינות- מושא, (מאפיינות - לוואי)
2. **משפט מורכב בעל פסוקית לוואי** (שאותו ... מבצע מהטבע)
על מבצע - מושא, מבצע מהטבע - תמורה
3. **משפט מורכב בעל פסוקית זמן** (גם אחרי ש ... במלחמה)
את רגלו - מושא, רץ המרתון - נושא, על הריצה ... ארוכים - תמורה (למרחקים ארוכים - לוואי)
4. **משפט מורכב בעל פסוקית לוואי** (המיועדת לרצים מקצוענים)
במרתון תל אביב - מושא, באמצעות ... מיוחדת - ת' אופן
5. **משפט מורכב בעל פסוקית לוואי** (המשרתים... העיר)
מודיעין - תמורה, רוכבי אופניים - לוואי, בהתנדבות - ת' אופן
6. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא** (בכל מה שדרוש... אדם)
המתנדבים - לוואי, להצלת... אדם - מושא (מתקשר לפועל דרוש)
7. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא** (כיצד ... הולמת) פסוקית המושא בעלת נושא סתמי
מומחית ... חוקתי - תמורה, יכולים להדיח - נושא סתמי + נושא מורחב, נשיא - מושא,
במקרה של... הולמת - ת' תנאי
8. **משפט מורכב בעל פסוקית תנאי** (אם איבדנו ... דרכנו)
את האמונה - מושא, דרכנו - לוואי, ננסה - נושא + חלק מנשוא מורחב, את דרכנו - מושא

9. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא (כי בני נוער ... עתידם)**

הסביר – נשוא, צריכים לקחת – נשוא מורחב, לגבי עתידם – לוואי

10. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא (כיצד ... הנוער) העיקרי והפסוקית בעלי נושא סתמי**

בדקו – נשוא + נושא סתמי, כיצד – ת' אופן, באנגליה – ת' מקום, בקרב בני הנוער – לוואי

11. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא (כיצד ... מעישון)**

נתחיל לשקול – נושא+נשוא מורחב, נוכל לשכנע – נושא+נשוא מורחב, את בני הנוער – מושא, להימנע – מושא

12. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא (כי שיעור ... לא מעשנים)**

ועדת... אמריקאית – נושא, קבעה – נושא, שיעור ... אצל מעשנים – נושא, גבוה – נושא, פי עשרה – ת' אופן

13. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא (כמה ... שבחניות)**

בעקבות פרסומו – ת' סיבה, של... המחירים – לוואי, לדעת – חלק מנשוא מורחב, המוצרים – נושא

14. **משפט מורכב בעל פסוקית לוואי (שבה ... בטבע)**

העונה – נשוא, (ש)בה – ת' זמן, החיים בטבע – נושא, בטבע – לוואי

15. **משפט מורכב בעל פסוקית מצב (כשהיא ... לבניין)**

תיאר – נשוא, על עמוד – מושא

תרגיל 2 – צא' 276

במשפט מורכב הפסוקית תחומה בתוך הסוגריים. במשפט איחוי כל איבר תחום בתוך סוגריים.

1. **משפט פשוט**

בכביש הערבה – ת' מקום, תאונות דרכים – נושא

2. **משפט איחוי: א. פשוט (פרויקט ... בארץ) ב. פשוט (ומטרתו...במועדון)**

פרויקט זה – נושא, ייעול – נושא, במועדון – לוואי

3. **משפט מורכב בעל פסוקית לוואי (המבוסס ... יוריס)**

כוכב קולנוע הוליוודי – תמורה, מבוסס – נושא + נושא, של ליאון יוריס – לוואי

4. **משפט איחוי: א. פשוט (מדינות ... המשותף) ב. פשוט (אך חברות...רבים)**

מדינות רבות – נושא, מבקשות להצטרף – נושא מורחב, בפניהן – מושא, קשיים רבים – מושא

5. **משפט פשוט**

סימני ... מהירים – מושא, גור... הפנדה – נושא

6. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא (מדוע ... איש צדיק)**

מסבירה – נושא, מדוע – ת' סיבה, איש צדיק – נושא

7. **משפט מורכב בעל פסוקית לוואי (שעורך ... התעסוקה)**

על בניית תכניות - מושא, למובטלים - לוואי, משרד התעסוקה - נושא

8. **משפט מורכב בעל פסוקית מושא (אם ... הנאשם)**

יכריעו - נושא, הוכחה - נושא

9. **משפט איחוי: א. פשוט (בשנת ... תולדות הלשון) ב. פשוט (ומאז ... השפה)**

בתו ... העברית - תמורה, לחקר ... הלשון - לוואי, מאות אוהבי השפה - נושא

תרגיל 1 - עמ' 277 - המרות

1. שמענו מפי החזאי שהימים הבאים יהיו חמים מאוד.
2. חוקרים טוענים כי קיימות תרבויות נוספות בכוכבים אחרים.
3. לעולם לא נדע אם היה זה מקרה של אמת.
4. העיתונאי דיווח שבאולם הכנסת היו דיונים סוערים.
5. השוטרים הסבירו כיצד התרחש האסון.
6. השר הכריז: "אפעל למען שחרור השבויים." השר הכריז שהוא יפעל למען...
7. בחדשות הודיעו שהצבא האמריקאי עזב את עירק.

תרגיל 2 - עמ' 278

חלק א

1. מכבי האש מעריכים, כי גל השרפות אתמול ברחבי הארץ נגרם בשל תנאי מזג האוויר הקשים.
2. כתב העת הרפואי פרסם, שייפתח מאגר של רקמות מוח של בני אדם.
3. המומחים טוענים כי צריך להדליק את המדורות בשטח נקי מעשבים.
4. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מסרה, שבשנים האחרונות חל גידול משמעותי במספר הנוסעים ברכבת ישראל.
5. לי קורזיץ, אלופת העולם בגלשנים פעמיים, הכריזה, שהצלחתה בתחרות הוכיחה לה שזו גאוה להיות ישראלית.
6. אנו מצטערים שהפסדנו את המראה של ליקוי החמה.
7. אנו יודעים שחלק משמות החודשים בלוח העברי מקורם בשפות שמיות-אחיות.
8. הטכנאי אמר לנו, שמכונת הכביסה שלנו "סיימה את חייה".
9. שמחתי (לשמוע), שהרופא אישר לי להשתתף בטיול השנתי לאחר מחלתי.

חלק ב - עמוד 278 ההסגר מסומן בקו

1. לדבריה של הדיאטנית הראשית של קופת חולים, החוגג את חג הפסח עולה במשקלו כשלושה ק"ג.
2. על פי המלצת מדענים בשני מתקרים חדשים, בני אדם צריכים להיחשף לחיידקים במידה מרובה.
3. השיקום של נחלי ישראל ייקח זמן רב ביותר, לפי קביעת דוח מבקר המדינה.
4. לדברי פרופ' דן שכטמן, זוכה פרס נובל בכימיה לשנת 2011, הוא ישמח ללמד את ילדי הגנים בחיפה.
5. לפי הצעת האגרונום של הגן הבוטני בירושלים, כל אדם יוכל לאמץ פרח נדיר ולתרום לשימורו.
6. לפי הכתוב בעיתון, בשטח זה של חורש טבעי עומדים לבנות מגדלים למגורים.
7. לפי החלטת הנהלת המפעל, המפעל ייסגר למשך יומיים לצורך בדיקות בטיחות.

תרגיל 3 - א' 279

1. א. הסגר
ב. להביע חוסר ודאות, חוסר ביטחון בדברים הנאמרים.
ג. נשוא (שמני)
ד. אני מבין, שהנשוא הזה יהיה במרכז הדיונים בכנס הקרוב.
2. א. (1) שמצב... אסון – פסוקית מושא
(2) שמעל... הציבורית – פסוקית מושא
ב. (1) מצב... בישראל – נושא, על סף אסון – נשוא (שמני)
(2) מערכת... הציבורית – נושא, חשובה – נשוא
ג. תיאורים (ת' זמן)
ד. לפי דעתנו, מצב הרפואה הציבורית בישראל על סף אסון.
3. א. משפט מורכב: עיקרי – אנו... לכם, פס' מושא – שזכיתם... הצעירים
ב. לשמחתנו, זכיתם במקום הראשון בתחרות המדענים הצעירים.
ג. סיבה ותוצאה
ד. הפרס הוא השתתפות באולימפיאדת המדע בילן, לכן תיסעו ליפן להציג את המצאתכם הייחודית.
ה. (1) זכיתם במקום הראשון בתחרות המדענים הצעירים.
(2) אנו שמחים לבשר לכם על כך.
4. בשנת אלף תשע מאות חמישים נִשְׁבַּע ספוטיניק אַחַת (מספר סתמי)
א. בשנת 1957 שוגר לראשונה ע"י הרוסים כלי רכב לחלל (בשם) "ספוטיניק 1".
ב. בשנת 1957 שוגר לראשונה ע"י הרוסים כלי רכב לחלל, שכונה בשם "ספוטיניק 1".
א: כלי רכב לחלל, שכונה בשם "ספוטיניק 1", שוגר לראשונה ע"י הרוסים בשנת 1957.
ג. (1) הרוסים בנו רכב חלל.
(2) הוא שוגר לראשונה בשנת 1957.

1. הדוברת מבקשת מהנמענים להניח לה לבטא את עצמה בחופשיות וללא ביקורת.
2. תשובות אפשריות:
 1. המסר של המשוררת הוא – תנו לי לזרום עם השפה שלי. היעדר סימני הפיסוק תורם לתחושת הזרימה, הספונטניות והחופשיות, וכן הוא תורם לרצף הלשוני. יש כאן מעין חוסר עצירה סמלית, מחאתית, מתריסה.
 2. כפי שהיא יוצאת נגד המוסכמות – לדבר בשפה תקנית, כך היא יוצאת נגד הכתיבה על פי הכללים, במקרה זה – כללי הפיסוק.
3. א. הגוף הדקדוקי הוא גוף שני רבים (נוכחים, נוכחות): תגידו, תשימו, תקשרו, תאטמו.
 ב. מטרת השימוש בגוף זה היא פנייה אל נמענים אפשריים. פנייה זו הופכת את הנמענים לשותפים של הכותבת ומקרבת אותם אל המסר שהיא רוצה להעביר. באמצעות שימוש בגוף זה נוצר מעין דו-שיח בין הכותבת לקוראים.
4. א. הפעלים מופיעים בזמן עתיד, אולם הוספת המילה "אל" לפעלים בעתיד יוצרת ציווי שלילי. הגידו < אל תגידו.
 ב. בשיר זה הדוברת דורשת ואף נותנת לקוראים הוראות - אל תגידו לי איך לדבר.
 ג. פעלים בציווי מעניקים החלטיות, דרישה לפעולה, המרצה לפעולה. בשיר זה פעלים אלה מעידים על דרישתה הנחרצת של המשוררת להניח לה לבטא את עצמה בחופשיות וללא ביקורת. החזרה על המילה "אל" מעצימה את הדרישה ואת ההחלטיות שבדרישתה, אף על פי שהיא השתמשה בצורה מרוככת של הציווי.

5.

פס' מושא	עיקרי	בית א – משפט מורכב
איך לדבר.	אל תגידו לעברית שלי	
פס' סיבה כוללת	עיקרי	בית ב – משפט כולל
כי/ משום שהוא יודע להכניס ולהוציא אוויר בעצמו.	אל תשימו ידיים על גרוני	
פס' סיבה	עיקרי	בית ג – משפט מורכב
כיוון ש/ כי/ משום שהן מתנגנות במקצבים משלהן בחלל הפה.	אל תקשרו את השתיקות שלי	
פס' זמן	עיקרי	בית ד – משפט מורכב
כשאני מדברת אליכם.	אל תאטמו את האוזניים	

6. **בית א** – פסוקית המושא פותחת במילת שאלה (איך), לכן אין צורך באמצעי קישור.
בתים ב ו ג - המשוררת השמיטה את מילות השעבוד: כי, משום ש..., כיוון ש...
בית ד - מילת הקישור "כש..." אינה מילה נפרדת, אלא היא "מחוברת" לנושא הפסוקית.
 בשיר חשוב ליצור מקצב, כשהקוראים קוראים את השיר הם צריכים לחוש שהם שרים אותו.
 אמצעי הקישור פוגעים במקצב של השיר ובזרימה שלו, לכן כשאמצעי הקישור עומדים בפני עצמם, המשוררת העדיפה להשמיט אותם. מאחר שטקסט זה הוא שיר, במקום רצף של משפטים המקושרים באמצעי קישור, המשוררת "גולשת" עם הפסוקיות לשורה נפרדת, כך היא יוצרת את ההפרדה בין שני חלקי המשפט, וכך היא יוצרת את הריתמוס בשיר.

7. **בית ב** - גרוני יודע להכניס ולהוציא אוויר בעצמו, **לכן** אל תשימו עליו ידיים.
בית ג - השתיקות שלי מתנגנות במקצבים משלהן בחלל הפה, **משום כד/על כן** אל תקשרו אותן.

- הנמענים עשויים להיות אנשים שמעירים לה על סגנון דיבורה, מורים בבית הספר, "נציגי" האקדמיה ללשון העברית...

תרכ"א 1 – עמ' 282

חלק א (1-5 פסוקיות נושא)

א.

הפסוקיות תחומות מתחילתן עד סופן.

1. **כי** הארס... כרוניים.
2. **כי** אנשים... שלהם.
3. **שהמוח**... חיוניים.
4. **מי** שישע... שבאנגליה
5. **מה** שצריך... המסיבה
6. **את מה** שצריך... המסיבה **פס' מושא**
7. **מדוע** לא התקיימה... המנהלים **פס' נושא**
8. **אף על פי** שצי... במלחמות **פס' ויתור**
9. **שאצל** חלק... מרכזי. **פס' נושא**
10. **העלולה**... נוספים. **פס' לוואי**

ב.

משפטים המעידים על ספק:

חלק א – 1. נראה, חלק ב – 2. ייתכן

משפטים המעידים על החלטיות:

חלק א – 3. התברר, 7. הובהר, 9. מתברר חלק ב – 5. הודגש

חלק ב – עמ' 283

1. משפט פשוט

מנהיג השחורים בארה"ב - תמורה, לזכויות האזרח - לוואי

2. משפט מורכב בעל פס' נושא (**כי** סיפור... מפורסם)

ייתכן – נושא, סיפור חייו - נושא, על קורותיו - מושא

3. משפט איחוי: א. פשוט (בית... במדינה) ב. פשוט (והוא... ביותר)

בראש מערכת - ת' מקום, במדינה – לוואי, והוא - נושא

4. משפט מורכב בעל פס' נושא (מי שלא... השואבה)
שמחת בית השואבה - מושא, (בית השואבה – לוואי), מימיו - ת' זמן או ת' אופן
5. משפט מורכב בעל פס' נושא (כי קיים... הזיופים)
הודגש – נושא, צורך – נושא, עקב התגברות הזיופים – ת' סיבה
6. משפט איחוי : א. פשוט (הבחירות... במדינה) ב. פשוט (והן... המדינה)
מעורבות - מושא, והן - נושא, לגבי אופייה של המדינה - לוואי
7. משפט פשוט (בעל נושא סתמי)
עד היום - ת' זמן, אין - אוגד, יודעים - נושא סתמי + נושא
8. משי מורכב בעל פס' נושא (כי קהילת... בלבד)
בנגב - לוואי, שפת סימנים - מושא

חלק ג – עמ' 283

1. א. אם קיבלנו... בעל פה. פסוקית מושא
ב. אם קיבלנו... בעל פה. פסוקית נושא
ג. אם קיבלנו... בעל פה. פסוקית לוואי
2. א. מדוע כדור... האחרונות. פסוקית נושא
ב. מדוע כדור... האחרונות. פסוקית לוואי
ג. מדוע כדור... האחרונות. פס' מושא
3. א. כי העישון... לבריאות. פסוקית נושא
ב. כי העישון... לבריאות. פסוקית מושא
ג. כי העישון... לבריאות. פסוקית לוואי

תרכ"ד 2 – עמ' 284 – הארות

1. נדמה לי, כי / שהמצב הכלכלי משתפר.
2. חשוב ביותר, שנהגים צעירים ינהגו זמן ממושך ליד נהג מבוגר.
3. לא מובן, מדוע ישראל הפכה למרכז פרסום של עשרות ספרי טיול.
4. מי שבא מהכפר כמוני, מכיר את הדמויות המופיעות במחזה.
5. מי שגילה את המידע המרתק, לא הצליח להסבירו.
או: מי שגילו... לא הצליחו....
6. מי שכותב כל שבוע על טיולים ברחבי הארץ, צריך לטייל כל השבוע.
7. מי ששט במורד הזרם הקריר של החצפני, מגלה פינות חמד צוננות.

חלק א

1. בירחון הרפואי כתוב, ששיבה ממושכת מול המחשב גורמת לבעיות במפרקים.
2. ידוע בוודאות, שנקיים את חגיגות המימונה בפרק העירוני.
3. מובן, שגשתף אתכם במסיבת בר המצווה.
4. הכתב פרסם / דיווח, שבשעות הלילה יש מאזינים רבים לתכניות בנושאי תרבות.
5. הפתיע אותי, שהצלחתי לפתור את תשבץ ההיגיון במהירות רבה.
6. שימח את תלמידת התיכון, שעבודת המחקר שלה בכימיה זיכתה אותה להשתתף במפגש עם כל זוכי פרס נובל.
7. ידוע, ששעות צפייה מרובות במחשב גורמות להתמכרות קשה.

חלק ב ההסגר מסומן בקו

1. לפי קביעת השופט, הנאשם יפצה את הנפגע בסכום של מאה אלף שקלים.
2. כידוע, חופשת הקיץ תתקצר החל משנה זו.
3. לפי מיטב ידיעתנו, המפלגה החליטה להקדים בחודשיים את הבחירות המקדימות (הפריימריז).
4. לפי דוח המבקר, הורדת הריבית הייתה מוגזמת.
5. לפי הידיעה בעיתון, הסרט החדש צולם כולו באמצעות טלפון נייד.
6. כנראה, המרצה לא יגיע בשל מחלתו.
7. לפי הידיעה במהדורת החדשות, נבחרת הבנות בהתעמלות אמנותית מעלה מופע תנועה מיוחד.

תרכ"ף 4 – צ"א 286

1. א. (1) יש – נשוא, בעיה בתחום הלימודי – נושא
(2) פנו – נושא + נשוא
 - ב. אל היועצת – מושא, לקבלת – תיאור (תכלית)
 - ג. מי שיש לו בעיה בתחום הלימודי, יפנה אל היועצת לקבלת עזרה.
 - ד. אם יש לכם בעיה בתחום הלימודי, פנו אל היועצת לקבלת עזרה.
 - ה. יש לכם בעיה בתחום הלימודי, לכן פנו אל היועצת לקבלת עזרה.
 - ו. נמסר לנו שיש לכם בעיה בתחום הלימודי.
 - ז. שמענו שיש לכם בעיה בתחום הלימודי.
2. א. במידה – תיאור (אופן), בכמות קטנה – לוואי
 - ב. מי שאוכל שוקולד בכמות קטנה, נרגע.
 - או: מה שמרגיע הוא שוקולד בכמות קטנה.
 - ג. לפי המלצת התזונאים, אכילת שוקולד צריכה להיות במידה.
 - ד. קשר של ניגוד/עימות.
 - ה. שוקולד בכמות קטנה מרגיע, ואילו שוקולד בכמויות גדולות מעורר בגלל הקפאין שבו.

3. א. סיבה ותוצאה
 ב. חופי הים של ישראל נמצאים בסכנת הכחדה, **לפיכך** / **לכן** לכל תושב נותרו בממוצע 2.5 ס"מ של קו חוף. **שְׁנֵי סנטימטרים נְחָצִי של ... או : שְׁנַיִם נְחָצִי סנטימטרים של...**
 ג. בדו"ח חדש ומדאיג של החברה להגנת הטבע נקבע, **כי** חופי הים של ישראל נמצאים בסכנת הכחדה. (נקבע = פועל סביל)
 ד. דו"ח חדש ומדאיג של החברה להגנת הטבע קובע, **כי** חופי הים של ישראל נמצאים בסכנת הכחדה.
 ה. לפי דו"ח חדש ומדאיג של החברה להגנת הטבע, חופי הים של ישראל נמצאים בסכנת הכחדה.
4. א. (1) משפט **מורכב**. עיקרי – בשנה...פרויקט, **פסוקית לוואי - המציע... ספרייה**
 (2) משפט **איחוי**: איבר א – פשוט: בתחנות... מדפים, איבר ב - פשוט: ועליהם... שונים
 (3) משפט **מורכב**. עיקרי בעל חלק כולל: נוסעי... אותו, **פסוקית זמן - לאחר ש... הקריאה**
 ב. (1) בחיפה – תיאור (מקום), ספרייה – תמורה
 (2) בחיפה – לוואי, ועליהם – תיאור (מקום)
 (3) ספר – מושא
 ג. פרויקט **שנבנה בשנה האחרונה בחיפה**, מציע מבט חדש על המושג "ספרייה".
 ד. על המדפים **שהוצבו בתחנות אוטובוס בחיפה**, הונחו ספרים מסוגים שונים.
 ה. נוסעי האוטובוס יכולים לקחת ספר, לקרוא אותו ולהחזירו לאחר הקריאה. – משפט כולל
 נוסעי האוטובוס יכולים לקחת ספר, ולאחר סיום הקריאה הם יחזירו אותו. – משפט איחוי
 ו. I. נושא מורחב II. (3) אפשרות ביצוע הפעולה
5. א. משפט מורכב: עיקרי - ככל הנראה, הדברים היו מוטעים **פסי לוואי - שנמסרו על ידי המנכ"ל**
 ב. I. הסגר
 II. הצגת חוסר ודאות, אי ביטחון בדברים
 ג. I. **נראה**, שהפרטים היו מוטעים. (פסוקית נושא)
או: ראינו שהפרטים היו מוטעים. (פסוקית מושא)
 II. המשפט בראש השאלה מכיל פסוקית לוואי, אשר מוסרת מידע חשוב באשר לתוכן הדברים.
 ללא פסוקית הלוואי, כפי שהמידע מוצג בסעיף ג. I. חסרים פרטי תוכן חשובים.
 ד. (1) הפרטים נמסרו על ידי המנכ"ל.
 (2) הם היו מוטעים.
 (3) כך נראים (לנו/לציבור) הדברים.
6. א. אלברט איינשטיין **אמר כי** / שחשוב לא להפסיק לשאול.
 ב. **חשוב שלא נפסיק לשאול**.
 ג. **ברור, שחשוב לא להפסיק לשאול**. **נאמר על ידי אלברט איינשטיין, כי חשוב לא להפסיק לשאול**.
7. (1) מה שמופיע ברשימת הספרים – **פסי נושא**
 (2) אם הספר מופיע ברשימת הספרים – **פסי נושא**
 (3) את כל מה שמופיע ברשימת הספרים – **פסי מושא**
 (4) אם הספר מופיע ברשימת הספרים – **פסי לוואי**

הפסוקית תחומה בסוגריים וצבועה בסגול

1. משפט מורכב בעל פס' נשוא (שאנשים ... טורפים)
2. משפט מורכב בעל פס' נשוא (שכבר ... כזו)
3. משפט מורכב בעל פס' נשוא (אם רעיון ... אדם)
4. משפט מורכב בעל פס' נשוא (כיצד הצליח ... כל כך)
5. משפט מורכב בעל פס' נושא (מי שאינו ... עורך דין)
6. משפט מורכב בעל פס' ויתור (גם אם אתם ... לחוצים)
7. משפט מורכב בעל פס' נשוא (שסימלה ... בארצות הברית)
8. משפט מורכב בעל פס' נושא (מי שיצא ... ז'ול ורן)
9. משפט מורכב בעל פס' תנאי (אם נרצה ... הלילה)
10. משפט מורכב בעל פס' נושא (מי שיטייל ... הארץ)
11. משפט מורכב בעל פס' נושא (כי לתת המודע ... סבוכות)
12. משפט מורכב בעל פס' נשוא (שזכותו ... כפיים)

- א. מי שילמד לציית, ידע לפקד.
 - ב. לדברי סולון, משורר יווני, צריך ללמוד לציית כדי לדעת לפקד.
 - ג. סולון, משורר יווני, אמר כי /שצריך ללמוד לציית כדי לדעת לפקד.
 - ד. נאמר על ידי סולון, משורר יווני, כי /שצריך ללמוד לציית כדי לדעת לפקד.
 - ה. סולון, משורר יווני, הוא שאמר כי /שצריך ללמוד לציית כדי לדעת לפקד.
- או: דבריו של סולון, משורר יווני הם כי /שצריך ללמוד לציית כדי לדעת לפקד.
- ו. זהו מבנה מודלי המשמש להבעת הוראה או המלצה. מבנה זה מעניק לדברים הנאמרים ממד של נחרצות, של הדגשה ושל המרצה לפעולה.

- א. ... הוא שלגאונות יש גבולות – פסוקית נשוא.
- ב. לדברי אלברט איינשטיין, ההבדל בין גאונות לטיפשות הוא שלגאונות יש גבולות.
- ג. אלברט איינשטיין אמר כי / שההבדל בין גאונות לטיפשות הוא שלגאונות יש גבולות.
- ד. יש = נשוא. המשמעות = קיום, הימצאות (קיימים גבולות לגאונות)

1. עמוס אטינגר הוא משורר, פזמונאי ישראלי, מראיין ומגיש ברדיו ובטלוויזיה. הוא נודע בעיקר בזכות תכנית הטלוויזיה "חיים שכאלה" - סדרת תכניות אירוח בטלוויזיה הישראלית ששודרה קרוב ל-30 שנה ועסקה בחייהם של אישים שונים בתולדות המדינה ובתרבותה.
2. **שיר הראשונים** - (שם השיר מובן לאחר קריאת השיר)
 השיר נכתב על השנים הראשונות להקמת המדינה ולהקמת חיל האוויר הישראלי.
גרוטאות ומטוסים ישנים - מעיד על התחלה, רק בשנים הראשונות של המדינה היו לחיל האוויר מטוסים ישנים. הרחבה: "גרוטאות" כונו המטוסים הראשונים שנקנו לחיל האוויר. מטוסים אלה היו עודפים ממלחמת העולם השנייה שנמכרו ליישוב היהודי על ידי הבריטים, לאחר שהוכנסו בהם פגמים במכוון כדי שאפשר יהיה למכרם מבלי לשבור את אמברגו הנשק שהוטל על היישוב.
פרימוס - כינוי לאווירון שהיה בתקופת קום המדינה.
 הרחבה: בין האווירונים המפורסמים ששימשו את היישוב היהודי בתקופה קום המדינה, אפשר למנות את האוסקר אוטוקרט, אווירון תצפית אנגלי שזכה בארץ לכינוי "פרימוס" בשל הרעש המיוחד שהוא יצר שדמה לרעש הפרימוס. (פרימוס - מכשיר בישול וחימום עם בית קיבול לנפט שהיה מרעיש מאוד בעת השימוש בו)
מסלול מאולתר - עדיין לא היו מסלולי נחיתה מסודרים.
אותם הראשונים - החלוצים, הטייסים הראשונים.
3. החלומות של הטייסים הראשונים להקים מדינה בעלת חיל אוויר חזק, הצמיחו כנפיים, כלומר התגשמו.
4. **עבר** - חלם, נשם, המריא - מתאר את העבר, את החלום שעליו חלמו הטייסים ושאותו רצו להגשים - הקמת חיל אוויר חזק.
הוה - רואה, רואים, קורעים - מתאר את הגשמת החלום, את המציאות הקיימת היום, המציאות של חיל האוויר החזק הקורע את השחקים לעומת הגרוטאות שהיו בתחילת הדרך.
עתידי - חלמו על סילונים אשר יגיעו - מתאר את החלום ואת התקווה לגבי עתידו של חיל האוויר. עתיד זה הפך עם השנים למציאות של היום.
5. א. 3 המשפטים הראשונים = פסוקיות נושא.
 2 המשפטים לאחר מכן = שני משפטים בתפקיד עיקרי המשפט האחרון = פס' לוואי
 רצף של שלוש פסוקיות נושא ואחריהן שני משפטים עיקריים מתאים בעיקר לשירה, ולא לטקסט עיוני או פרוזה.
 ב. הדגם "מי ש..." הפותח פסוקית נושא, עשוי לשמש כאשר אין מציינים דמות מסוימת. בשיר זה בכל פסוקיות הנושא אין מתארים אדם מסוים או דמות מסוימת, אלא קבוצת אנשים מתקופה מסוימת - טייסים בתקופת קום המדינה, טייסים שהקימו את חיל האוויר.
 המבנה "מי ש..." מעמיד במרכז לא את האדם, אלא את המעשה, את הפעולה, את השאיפה ואת החלום - חלם חלום, נשם חלום, המריא למרחקים.
 הדגם "מי ש..." מעמיד במרכז את הקולקטיב / הקבוצה, ולא את הפרט.

ג. בפזמון יש חזרה על מבנה תחבירי, חזרה על פס' הנושא.

לחזרה זו תפקידים רטוריים שונים:

(1) מעניקה ריתמוס לשיר. המקצב, הריתמוס שנוצר באמצעותה עשוי להקסים את הקורא ולתרום לקליטת המסר.

(2) יוצרת מעין מתח - מה קרה למי שחלם...? למי שנשם...? למי שהמריא...?

(3) מעניקה לקורא פיסות של תמונות שיחד מתארות את החלום המשותף של קבוצת הטייסים.

- למשורר ברור שבמילה "חולמניים" אין הוא מתכוון באמת לאנשים המנותקים מהמציאות, לאנשים השקועים בהזיות. השימוש במילה זו בא להמחיש את הניגוד בין פעם להיום, את גודל הפער בין המצב שהיה קיים לפני קום המדינה - מצב שבו לא היה לנו דבר, לא מדינה, לא צבא, לא מטוסים - מצב שבו החלום על חיל אוויר, אכן היה משהו הזוי ולא מציאותי. ואכן במהלך השיר מתאר המשורר איך החלום ההזוי הזה הפך מהר מאוד למציאות.

פצילות 2 – ניצחון האנשים הרציפים – צמ' 291

1. (1) איש לא העז לחלום בסתיו 1989 שהקומוניזם יקרוס בלי ירייה אחת.

(2) שהחברות ההרוסות... יאמצו את הדמוקרטיה הליברלית...

(3) שהסכמי יאלטה הנצחיים כביכול... יעלמו ביום בהיר אחד...

(4) שכלכלת שוק דינמית תחליף בהצלחה...

פסוקיות אלה הן פסוקיות מושא.

שְלוש דוגמאות

2. הפסוקיות (2) – (4) מופיעות ללא המשפט העיקרי.

3. הסיבה - זהו חלק מן האמצעים הרטוריים של הכותב. בדרך זו הוא מדגיש את החלומות שאנשים לא העזו לחלום במזרח ברלין בשנת 1989. החזרה על המבנה התחבירי מעצימה חלומות אלו. אי החזרה על המשפט העיקרי מדגישה את הפסוקית ביתר שאת, וממקדת את הקורא בעיקרי הדברים הבאים לידי ביטוי בפסוקית עצמה (ולא במשפט העיקרי). ייתכן שהכותב הרגיש שחזרה על המשפט העיקרי תעמם את הדברים שהוא רוצה לומר.

פצילות 3 – חתונה מרוקאית – צמ' 292

1. כל המשפט הוא פסוקית נושא ללא משפט עיקרי.

2. במשפט הראשון בשיר יש אזכור (הרמז) לשמחת בית השואבה - חגיגה שהייתה נערכת בימי בית שני בבית המקדש בלילות חול המועד של חג הסוכות לכבוד שאיבת המים שנוסכו (=נוצקו = יצקו אותם למטרה דתית) בימי החג על גבי המזבת. על חגיגה זו נאמר: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו." (משנה, מסכת סוכה ה א) מאחר שמשפט זה מוטבע במסורת היהודית, ורבים מכירים אותו, המשורר לא ראה צורך להמשיך את המשפט העיקרי. כל מי שקורא את השיר מבין שכוונת המשורר היא - מי שלא ראה חתונה מרוקאית - לא ראה שמחה מימיו.

3. משפט כולל (נשוא ומושא)

4. החזרה על המילה "ראינו" באה להדגיש ולשכנע שאכן כל התיאורים שמתאר המשורר נכונים. החזרה על המבנה התחבירי "ראינו את... את... את..." מעניקה לקורא תחושה של שפע, אוכל הניתן ביד רחבה. החזרה על המילים מעניקה לשיר גם מקצב וריתמוס.
- ארז ביטון נולד ב-1942 באלג'יר להורים יוצאי מרוקו. ב-1948 הוא עלה ארצה וגדל בעיר לוד. בגיל עשר וחצי נפצע מרימון יד שמצא באחד הפרדסים, ובעקבות הפציעה הקשה התעוור. ביטון למד עבודה סוציאלית והתמחה בפסיכולוגיה שיקומית. הוא עורך כתב עת לספרות וחברה בשם "אפיריון" - כתב עת השואף לתרום להסרת מחיצות ולמתן דגש המאחד את כלל עדות ישראל. בשנת 2015 זכה ארז ביטון בפרס ישראל לספרות.

פצילות 4 – המילה האחרונה – צמ' 293

חלק א

1. (5) משנת אלפיים ושתים, חֲמֵשֶׁת אלפים וחֲמֵשׁ מאות עד ששת אלפים וארבע מאות השפות מחצית משש מאות הלשונות... ויותר ממחצית מְשֻׁמוֹנָה מאות וְשִׁישִׁים לשונותיה של... (8)
- (11) מתוך מאה עשרים וְשָׁלוֹשׁ שפות... תִּשְׁעַ גּוֹסְסוֹת, עשרים נֶשֶׁשׁ קרובות לחיסול וְשָׁלוֹשִׁים וְשֻׁמוֹנָה בסכנה...
- (13) שֶׁבְּחֲמֵשֶׁת אלפים שנות...כְּשָׁלוֹשִׁים אלף לשונות
- (17) כתשעים אחוזים/אחוז מכלל השפות

2. (משפט 4)

1. 2.

נראה **כי** הקצב אף יגבר עקב השתלטותן של שפות מסוימות על התקשורת בעולם.

משפט מורכב: 1. עיקרי 2. פסי נושא

3. (משפט 17)

1. 2.

המומחים טוענים, **כי** היעלמות השפות תגיע לשיעור של כתשעים אחוזים מכלל השפות.

משפט מורכב: 1. עיקרי 2. פסי מושא

4. במשפט 4 במשפט העיקרי יש פועל סביל, ולכן הפסוקית היא פסוקית נושא.

במשפט 5 במשפט העיקרי יש נושא ונשוא מפורשים, לכן הפסוקית היא פסוקית מושא.

5. א. משפט 5 הוא משפט מורכב בעל פסוקית נושא כמו משפט 4.

ב. המשותף לשני המשפטים (4) ו-(5) שבשניהם במשפט העיקרי יש פועל סביל.

ג. I. תמורה. II. המטרה - הבהרת המושג, הרחבת המושג, מידע-רקע.

ד. דו"ח משנת 2002 של אונסק"ו, ארגון החינוך, המדע והתרבות של האו"ם, קובע, כי עד סוף המאה ייכחדו 5,500

מ-6,400 השפות המדוברות כיום.

6. א. הקשר הלוגי הוא ויתור – אף כי

ב. שפות רבות באפריקה ובהודו שרדו את הכיבוש הקולוניאלי, למרות זאת הן לא יכלו לכיבוש התקשורתי של האנגלית.

7. א. פשוט

ב. שפות נעלמו לכל אורך ההיסטוריה, אולם / אך / אבל הן נעלמו בקצב אטי יותר מאשר בימינו. קשר של ניגוד

ג. שפות נעלמו לכל אורך ההיסטוריה, אף על פי שהן נעלמו בקצב אטי יותר מאשר בימינו. קשר של ויתור
שפות נעלמו לכל אורך ההיסטוריה, אף על פי שקצב ההיעלמות (היה) אטי יותר מאשר בימינו. קשר של ויתור

8. מאמר זה מתאר ומנתח תופעה. לשון ההווה במקרה זה משמשת להבעת מצב מתמשך.

9. א. נשוא מורחב

ב. 1. תהליך : עומדות להיכחד..., הולכות ונעלמות. 2. אופן הפעולה : מפסיקים לתפקד

פצילות 5 – מלפניך הרחוקה – צמ' 295

1. עשויות להיות תשובות שונות לשאלה. על התלמידים לנמק את תשובתם מתוך המאמר והידיעה. דוגמאות :

א. הידיעה הנלווית מחזקת את הנאמר בטקסט בכך שהיא מציגה מצב של שפה שעשויה להיכחד אם לא ישמרו אותה. "הנוער הלאפי גדל ולומד נורבגית ואנגלית ושוכח את השפה העתיקה." (סוף פסקה שנייה)
מצב זה מחזק את הדברים שנאמרו בטקסט על כך שגם שפות באירופה נכחדות, במיוחד כאשר הן נמצאות באזורים שבהם יש שליטה של שפות חזקות, כפי שמתואר בידיעה הנלווית "הנוער הלאפי גדל ולומד נורבגית ואנגלית." (פסקה שנייה)

ב. הידיעה הנלווית עומדת בסתירה לנאמר בטקסט בכך שהיא מציגה התגייסות של דוברי שפה שעלולה להיכחד לשימור שפתם. "בשנים האחרונות יש בנורבגיה מודעות הולכת וגוברת לזכויות שלהם, בין השאר לשימור השפה הלאפית" (פסקה ראשונה). וכן בהמשך הטקסט מתוארים המאמצים לשימור השפה – הנסיעה לישראל. וכן העזרה שהם מקבלים מממשלת נורבגיה להגשמת משימתם. "מאחוריהם עומדת התכנית הממשלתית הנורבגית לשימור השפה והחייאתה, אשר תסייע במימון." (פסקה רביעית)

2. א. לפלנד היא חבל ארץ בצפון אירופה המשתרע בשטחיהן של ארבע מדינות : פינלנד, רוסיה, נורבגיה ושבדיה. האוגד (נקבה יחידה) מתאים במין ובמספר לנושא המשפט לפלנד. גם הלוואי בכותרת הוא במין נקבה.

ב. I. זהו משפט מורכב בעל פסוקית לוואי. הפסוקית היא משפט בעל חלק כולל.

פסוקית הלוואי : המשתרע בשטחיהן של ארבע מדינות : פינלנד, רוסיה, נורבגיה ושבדיה.

II. ארבע מדינות : ביטוי מכליל בתפקיד של לוואי

3. משלחת מלפלנד הקפואה הגיעה ללימודים בירושלים.

4. - משלחת של בני המיעוט הלאפי המתגוררים בצפון נורבגיה הקפואה תגיע ... מהניסיון הישראלי בהחייאת השפה העברית ובהעברתה לדור הצעיר. חלק כולל לוואי
- הנוער הלאפי גדל ולומד נורבגית ואנגלית ושוכח את השפה העתיקה. חלק כולל נשוא ומושא
- בני המיעוט הלאפי פנו לאחרונה לשגרירות ישראל בנורבגיה וביקשו את עזרתה של ישראל. חלק כולל נשוא
- נציגי הלאפים יבקרו גם באולפן לעברית ויראו מקרוב איך עולים חדשים לומדים את השפה. חלק כולל נשוא
5. נושא נושא
- מאחוריהם עומדת התכנית הממשלתית הנורבגית לשימור השפה והחייאתה, אשר תסייע במימון. פס' לוואי

תרגיל – צמ' 296

(הפסוקית תחומה בסוגריים, וצבועה בסגול)

1. משפט מורכב בעל פס' ויתור, החלק העיקרי - משפט ייחוד (מושא) (אף על פי שיוזמיו ... התקשורת)
 2. משפט מורכב בעל פס' לוואי, החלק העיקרי - משפט ייחוד (מושא) (שהרשימה ... המאזינים)
 3. משפט מורכב בעל פס' ייחוד מושא (מי שנכחה במקום בשעת האירוע).
 4. משפט מורכב בעל פס' ייחוד מושא, (המרחם על הבריות) החלק העיקרי בעל נושא סתמי
 5. משפט מורכב בעל פס' לוואי, החלק העיקרי - משפט ייחוד (לוואי) (שעל סיפונה היו כ-4,500 איש)
 6. משפט מורכב בעל פס' לוואי, החלק העיקרי - משפט ייחוד (לוואי) (שנכתבו עליהם)
 7. משפט מורכב בעל פס' נשוא, החלק העיקרי - משפט ייחוד (לוואי)
- (... [הייתה] שיקברו אותה מול הכנרת האהובה עליה)

תרגיל מסכת

תרגיל 1 – צמ' 297

חלק א

1. משפט פשוט
נוהגים להתפלל – נשוא מורחב, שבירושלים – לוואי
2. משפט מורכב בעל פס' לוואי (שנקרא ... למדע)
נשיאה ... ישראל – תמורה, ברחובות – לוואי, מכון וייצמן למדע – ת' אופן
3. משפט איחוי : א. פשוט (ישראל... ביותר) ב. פשוט (וכמות... בעולם)
המדינות ... ביותר – נשוא, שבה – לוואי
4. משפט מורכב בעל פס' לוואי (ששאף לסיים ... בארץ)
בארץ ישראל – ת' מקום, בארץ – לוואי

5. משפט מורכב בעל פס' נושא (כל האומר ... אומרו)
בשם אומרו - ת' אופן, גאולה - מושא
6. משפט מורכב בעל פס' לוואי (שמטרתו ... היהודים)
בני ברית - תמורה, חיזוק - נושא, כיום - ת' זמן, ברחבי העולם - לוואי
7. משפט מורכב בעל פס' נושא (מה שנתגלה ... בירושלים)
במהלך החפירות בירושלים - ת' זמן, מימי בית שני - לוואי
8. משפט מורכב בעל פס' נושא ([הוא] שמבטיח...ישראל)
חוק ביטוח - נושא, טיפול רפואי - מושא
9. משפט מורכב בעל פס' נושא ([היא] שמחסור ... הבריאות)
מחסור - נושא, על הבריאות - מושא
10. משפט איחוי : א. פשוט (תלמידים... ממוחזרים) ב. פשוט (ולאחר מכן... מטר)
לתעופה - לוואי, מחומרים ממוחזרים - לוואי או מושא, אותו - מושא
11. משפט מורכב בעל פס' לוואי (המייצא ... בחממות)
צרעות - מושא, לצורך ... מזיקים - ת' תכלית, הסכמים ראשונים - מושא
12. משפט מורכב בעל פס' לוואי (שהתנהלה ... ב-1956)
מלחמה - נושא, ב-1956 - ת' זמן
13. משפט מורכב בעל פס' מושא (מה ששנוא עליך = את מה ש...)
עליך - מושא, לחברך - מושא
14. משפט פשוט
קדום - לוואי, ישפוך אור - נושא מורחב, של המין האנושי - לוואי
15. משפט מורכב בעל פס' נושא ([היא] שאפשרה...במקום)
חציבת בורות - נושא, באזור שחון - לוואי, אפשרה - נושא
16. משפט מורכב בעל פס' נושא (מי שכופר ... לחרות)
בזכותם - מושא, לחרות - לוואי, לחרות - מושא
17. משפט פשוט
לדעת - לוואי, לקיומה - לוואי, של הדמוקרטיה - לוואי
18. משפט מורכב בעל פס' נושא (שהציבור ... האור)
ייתכן - נושא, במהירות האור - ת' אופן
19. משפט פשוט (בעל נושא סתמי)
בהפעלתם - לוואי, לחנך - חלק מנושא סתמי + נושא מורחב, לחשיבותו של הנושא - מושא
20. משפט מורכב בעל פס' לוואי (המאפשר ... הטבע)
לתחום הטיולים - ת' מקום, רכב שטח - נושא, למרחבי הטבע - ת' מקום
21. משפט מורכב בעל פס' מושא (כי המצב ... חינם)
חינם - לוואי, לציבור - מושא

22. **משפט איחוי** : א. פשוט (חודשי ... בהודו) ב. פשוט (ולפי לוח... חדשות)
 יולי-אוגוסט - לוואי, הלוח הנהוג בהודו - תמורה, התקופה - נשוא, להתחלות חדשות - לוואי
23. **משפט מורכב בעל פסי לוואי (שהמציא... ציפלין)**
 דמות הנווד - נושא, צירלי ציפלין - תמורה, בעולם כולו - לוואי
24. **משי מורכב בעל פסי נושא (מתי תתקיים... התלמידים)**
 מתי - ת' זמן, בין ההנהלה - לוואי
25. **משפט מורכב בעל פסי נושא (מה שמניע את הארכיאולוגים)**
 את הארכיאולוגים - מושא, מתן - נושא, להתפתחותה - לוואי
26. **משפט מורכב בעל פסי לוואי (שידעו... קשים)**
 חכמינו זכרם לברכה - תמורה, בזמנים קשים - ת' זמן
27. **משפט איחוי** : א. פשוט (בישראל... בשרון) ב. פשוט (אולם כיום... בנחל)
 בישראל - ת' מקום, בנחל התנינים בשרון - ת' מקום, אין - נושא
28. **משפט מורכב בעל פסי נושא (מי שמעוניין... רפואיות)**
 בפטריות מאכל רפואיות - מושא, לבקר - חלק מנשוא מורחב

תרגיל 2 - צמ' 299

1. א. אירנה סנדלר, אישה פולנייה נוצרייה, הצילה אלפיים וחמש מאות ילדים יהודים בזמן מלחמת העולם השנייה.
 ב. I. בשנת 1965 הוענק לה (לאירנה סנדלר) על ידי יד ושם תואר חסידת אומות העולם.
 II. מאוחר יותר נטעו גם עץ לכבודה בשדרת חסידי אומות העולם.
 III. בשנת 1965 הוענק לה (לאירנה סנדלר) על ידי יד ושם תואר חסידת אומות העולם, ומאוחר יותר נטעו גם עץ לכבודה בשדרת חסידי אומות העולם.
- ג. בשנתיים האחרונות נשמעו דיבורים לא מעטים על הענקת פרס נובל לשלום לאירנה, אולם עד למותה של אירנה בשנת 2008 הפרס הזה לא הוענק לה.
- ד. בשנתיים האחרונות נשמעו דיבורים לא מעטים על הענקת פרס נובל לשלום לאירנה.
 כאשר המשפט פותח במשלים פועל (תיאור או מושא) בעבר ובעתיד הנשוא קודם לנושא.
2. א. ניגוד / ויתור
 ב. למרות חלומה של פרופ' שלומית לבנברג ללמוד פילוסופיה והיסטוריה היא למדה ביולוגיה.
 ג. אף על פי שפרופ' שלומית לבנברג חלמה ללמוד פילוסופיה והיסטוריה, היא למדה ביולוגיה.
 ד. פרופ' שלומית לבנברג חלמה ללמוד פילוסופיה והיסטוריה, אבל כיום היא חוקרת בכירה וראש המעבדה בפקולטה להנדסה ביו-רפואית בטכניון. קשר של ניגוד
3. א. עד שנות ה-40 של המאה העשרים דגרה הדוכיפת בעיקר באזור מישור החוף, אולם עם ריבויים של שטחי השדות וכרי הדשא התרבתה גם האוכלוסייה של הדוכיפת. קשר של ניגוד
- או: עד שנות ה-40 של המאה העשרים דגרה הדוכיפת בעיקר באזור מישור החוף, ועם ריבויים של שטחי השדות וכרי הדשא התרבתה גם האוכלוסייה של הדוכיפת. קשר של הוספה

- ב. הדוכיפת דגרה בעיקר באזור מישור החוף עד שנות ה-40 של המאה העשרים.
- ג. כאשר התרבו שטחי השדות וכרי הדשא, התרבתה גם האוכלוסייה של הדוכיפת. **(פס' זמן)**
- ד. (1) בישראל נערכה תחרות לבחירת הציפור הלאומית.
(2) התחרות נערכה בשנת 2008.
(3) בתחרות נבחרה הדוכיפת להיות הציפור הלאומית של מדינת ישראל.
(4) היא זכתה ב-35 אחוזים מתוך קולותיהם של 150 אלף בוחרים.
- ה. שנות הארבעים
המאה העשרים
בשנת אלפיים וְשְׁמוֹנֶה
שלושים וְחֲמִישָׁה אחוזים
מאה וְחֲמִישִׁים אלף בוחרים
4. א. עד לפני כ-500 שנה לא ידעו תושבי אירופה על קיום תפוחי אדמה, אשר גודלו עד אז רק באמריקה הדרומית. **פסוקית לוואי**
- ב. הספרדים, כובשי פרו, לא רצו לטעום מהפקעות המוזרות, אולם רק הפרח של צמח תפוח האדמה מצא חן בעיניהם.
- ג. הספרדים, כובשי פרו, **שלא רצו לטעום מהפקעות המוזרות**, הביאו זרעים למולדתם לשם טיפוח צמח-נוי חדש.
- ד. רק באמריקה הדרומית גידלו את תפוח האדמה.
- ה. הספרדים הם **שהביאו זרעים למולדתם לשם טיפוח צמח נוי חדש**.
5. א. (1) משפט פשוט
(2) משפט מורכב: עיקרי – גם התפוקה עולה פס' זמן בעלת נושא סתמי – **כאשר עובדים באור יום**
(3) משפט פשוט
- ב. עקב ניצול – לוואי, עובדים – נושא סתמי + נושא, הפסד – נושא
- ג. (1)-(2) קשר של הוספה (2)-(3) קשר של סיבה ותוצאה.
- ד. חשיבות שעון הקיץ נעוצה לא רק בחיסכון באנרגיה עקב ניצול טוב יותר של אור השמש, אלא גם התפוקה עולה כאשר עובדים באור יום.
- ה. כשמקצרים את שעון הקיץ, מפסידים כמה עשרות מיליוני שקלים.
או: **כאשר** שעון הקיץ מתקצר, קיים הפסד של כמה עשרות מיליוני שקלים.
ו. המשמעות של קיצור שעון הקיץ היא שמפסידים כמה עשרות מיליוני שקלים למשק.
6. א. ניגוד
- ב. לפני 40 שנה היו נוהרים בקיץ לצפת ישראלים רבים, ואילו היום גם בצפת חם מאוד בקיץ.
- ג. הידיעה, **שהיום גם בצפת חם מאוד בקיץ**, התפרסמה בעיתון.
- ד. היום גם בצפת חם מאוד בקיץ, **לכן** היום מחפשים גם תושבי צפת פינה קרירה. **קשר של סיבה ותוצאה**.

7. א. משום שפעילות גופנית של ילדים אינה משחק בלבד, רפואת ספורט לילדים נוגעת לכל הילדים.
 ב. I. פעילות גופנית של ילדים אינה משחק בלבד, אלא יש לה חשיבות רבה בהתפתחות הגופנית.
 II. משפט איחוי. איבר א – פעילות... בלבד – פשוט, איבר ב – אלא יש... הגופנית. - פשוט
 ג. נושא
 ד. ברור / ידוע / מובן שרפואת ספורט לילדים נוגעת לכל הילדים.
8. א. משפט (1) הוא משפט איחוי, ומשפט (2) הוא משפט בעל חלק כולל (נשוא ומושא)
 ב. רוב התפתחותו של הסקי, שהוא בעצם המצאה סקנדינבית, נעשתה בצפון אירופה.
 הסקי שהוא בעצם המצאה סקנדינבית, רוב התפתחותו נעשתה בצפון אירופה. (העיקרי – משי ייחוד)
 ג. I. לא נכון. במשפט (1) נעשתה – נשוא, במשפט זה נעשתה – אוגד.
 II. לא נכון. במשפט (2) התחיל – חלק מנשוא כולל, במשפט זה – חלק מנשוא מורחב.

האיור – אריקה הוא שם אופייני למדינות סקנדינביה, שבהן הומצא הסקי.

חלק ג - עמ' 302

1. א. סיבה ותוצאה
 ב. גורם ל..., יכול לגרום ל..., מביא ל...
 ג. (1) מחסור בשינה גורם ל / יכול לגרום ל... / מביא למחלות (לתשישות).
 ד. מי ששומר על המערכת החיסונית, גדל בצורה נאותה.
 ה. משום ששמרתם על המערכת החיסונית, גדילתכם נאותה.
 או: גדילתכם נאותה, כי שמרתם על המערכת החיסונית.
 ו. אם תשמרו על המערכת החיסונית, גדילתכם תהיה נאותה.
 או: אם תשמרו על המערכת החיסונית, תגדלו בצורה נאותה.
2. א. (אצל הצעירים)
 חוסר בהורמון מלטונין < חוסר תחושת עייפות / תחושת ערנות
 ב. אצל הצעירים ההורמון מלטונין אינו מיוצר עד השעה 1 לפנות בוקר, לכן הם אינם חשים עייפות.
 או: אצל הצעירים ההורמון מלטונין אינו מיוצר עד השעה 1 לפנות בוקר, לכן הם חשים ערנות (עד שעה מאוחרת).
 3. עד השעה עשר, עד השעה אחת (ציון שעה – מספר סתמי)

תרגיל 3 – פסוקיות דואות בתפקידים שונים – צא' 302

1. א. פס' סיבה ב. פס' תנאי ג. פס' לוואי ד. פס' מושא ה. פס' נשוא
2. א. פס' תכלית ב. פס' תנאי ג. פס' זמן ד. פס' מושא ה. פס' ויתור
3. א. פס' תנאי ב. פס' סיבה ג. פס' זמן ד. פס' נושא ה. פס' נשוא
ו. פס' לוואי
4. א. פס' מושא ב. פס' נושא ג. פס' תנאי
5. א. פס' מושא ב. פס' נושא ג. פס' נשוא ד. פס' לוואי ה. פס' ויתור
6. א. פס' אופן ב. פס' תנאי ג. פס' ויתור ד. פס' נושא
7. א. פס' לוואי ב. פס' מושא ג. פס' זמן ד. פס' תנאי ה. פס' ויתור
8. א. פס' תנאי ב. פס' סיבה ג. פס' זמן ד. פס' ויתור
9. א. פס' מצב ב. פס' זמן ג. פס' לוואי ד. פס' ויתור ה. פס' נושא
ו. פס' תכלית
10. א. פס' מקום ב. פס' זמן ג. פס' נשוא ד. פס' מושא ה. פס' לוואי
(או פס' לוואי)
11. א. פס' לוואי ב. פס' נושא ג. פס' סיבה ד. פס' ויתור ה. פס' מושא
ו. פס' מושא ז. פס' ייחוד

תרגיל 4 – צא' 305 (תקניות לשונית והארות)

1. א. הנער הצליח לצלם את הציפור הלאומית דוכיפת כש/ כאשר היא מזילה דמעה.
ב. פסוקית לוואי (הלומד... מיוחד)
ג. נער בן 16 השתתף בתחרות ארצית לצילום וזכה במקום הראשון.
הפסוקית מעבה את המידע שבמשפט. היא גם תורמת להסבר, להבהרה ולהרחבה של המידע. לעתים בפסוקית הלוואי קיים עיקר המידע. בטקסט זה יש חשיבות רבה לעובדה שהנער לומד בבית ספר לחינוך מיוחד, ואף על פי כן הוא הצליח לצלם תמונה שריגשה מאוד את השופטים וזכתה במקום הראשון.
2. א. + (1) הביטוי השגוי: במידה ו
ב. הביטוי הנכון: אם
הצירוף "במידה ו..." אינו תקין. הוא אינו מציין תנאי.
(2) הביטוי השגוי: בגלל ש...
הביטוי הנכון: מפני ש...
המילית "בגלל" מצטרפת רק לשם עצם.
מילות השעבוד הפותחת פסוקית סיבה הן משום ש... מפני ש... היות ש..., מאחר ש...

(3) הביטוי השגוי: ייתכן ו...

הביטוי הנכון: ייתכן ש...

למילה "ייתכן" מצטרפת מילית השעבוד "ש" הפותחת פסוקית נושא.

ג. לפני נושא (המחשב) לא באה מילת יחס, לכן יש לומר: עכשיו יש לי המחשב המשוכלל ביותר.

ד. (1) הביטוי השגוי - לצפות וליהנות מסרטים

התיקון - לצפות בסרטים וליהנות מהם. במשפט כולל יש לצרף לכל פועל את מילת היחס המוצרכת לו.

(2) הביטוי השגוי - סרטן של השחקניות הורדו השגיאה: הנושא (הורדו) ברבים, והנושא (סרטן) ביחיד.

התיקון - סרטיהן של השחקניות הורדו. גם הנושא וגם הנושא ברבים.

או: סרטן של השחקניות הורדו. גם הנושא וגם הנושא ביחיד.

(3) הביטוי השגוי - עד שהן יוקרנו...

התיקון: עד שהם יוקרנו שוב. המאזכר "הם" מתייחס לסרטים (זכר), לכן יש להשתמש בשם הגוף

"הם", ולא ב"הן" (נקבה).

3. א. (1) הביטוי השגוי: כנראה ש...

הביטוי הנכון: נראה ש... או: כנראה,

יש להבחין בין "כנראה" שהוא הסגר לבין הצירוף "נראה ש..." השייך למשפט מורכב. "נראה" הוא הפועל

הסביל במשפט העיקרי, ו"ש" היא מילת השעבוד הפותחת פסוקית נושא.

(2) הביטוי השגוי: ציד שנהבים נרחב גרמו

אין התאמה בין הנושא (ציד - זכר יחיד) לבין הנושא (גרמו - זכר רבים)

הביטוי הנכון: ציד שנהבים נרחב גרם

(3) הביטוי השגוי: אם היו הרשויות אוכפים את החוק...

הביטוי הנכון: לו אכפו הרשויות את החוק...

לו - תנאי בטל מתייחס לעבר (תנאי שאינו יכול להתקיים) אחריו בא פועל בעבר,

אם - תנאי קיים מתייחס לעתיד.

על פי ההקשר נדרש כאן תנאי בטל - הרשויות לא אכפו את החוק, לכן הפילים מתמעטים.

(5) הביטוי השגוי: אוכלוסיית הפילים הולכים ומתמעטים...

אין התאמה בין הנושא (אוכלוסיית - נקבה) לבין הנושא המורחב (הולכים ומתמעטים - זכר רבים)

הביטוי הנכון: אוכלוסיית הפילים הולכת ומתמעטת

הטקסט המתוקן:

נראה שציד שנהבים נרחב גרם לצמצום אוכלוסיית הפילים באפריקה. כתוצאה מכך הוטל בשנת 1989

איסור על סחר בשנהב. צידי שנהב נתפסו לאחרונה בשמורת הטבע צאבו בקניה. לו אכפו הרשויות את

החוק, לא הייתה כיום אוכלוסיית הפילים הולכת ומתמעטת.

ג. - ציד שנהבים נרחב גרם לצמצום אוכלוסיית הפילים באפריקה.

- בשנת 1989 הוטל איסור על סחר בשנהב.

- הרשויות אינן אוכפות את החוק.

- צידי שנהב נתפסו לאחרונה בשמורת הטבע צאבו בקניה.

- כיום אוכלוסיית הפילים הולכת ומתמעטת.